

Växtodlingsenheten
Robert Andréén

Svalöf Weibull AB
268 81 Svalöv

Avsiktlig utsättning av genetiskt modifierad vårrybs (*Brassica rapa*) 1998

Svalöf Weibull AB (SW) har i skrivelse den 18 februari 1998 ansökt om tillstånd att under 1998 få genomföra följande avsiktliga utsättning:

- Fältförsök med vårrybs genetiskt modifierad att tåla glufosinatammonium på Svalöv 16:6 i Svalövs kommun (Skåne).

Remissinstanser

I ärendet har följande remissinstanser beretts tillfälle att avge yttrande: Gentekniknämnden, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen (KemI), Sveriges lantbruksuniversitet (SLU, Inst f växtbiologi), SLU (Inst f växtförädling), SLU (Inst f växtodlingslära), Lunds universitet (Ekologiska institutionen), Stockholms universitet (Enh f populationsgenetik), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Naturskyddsföreningen och Ekologiska lantbrukarna.

Följande remissinstanser tillstyrker ansökan: Gentekniknämnden, Naturvårdsverket, LRF, Lunds universitet, Ekologiska institutionen, SLU, Inst f växtbiologi och SLU, Inst f växtodlingslära.

Naturskyddsföreningen avstyrker ansökan, med motivering att herbicidtoleranta växter missgynnar utvecklingen av miljövänliga produktionssystem, samt anför risken för okända effekter av de införda generna och att genernas spridningsvägar verkar långt ifrån klarlagda.

KemI tar inte ställning vad beträffar den avsiktliga utsättningen.

Övriga remissinstanser har inte inkommit med yttrande.

Enligt 10 § förordningen (1994:901) om genetiskt modifierade organismer har Europeiska gemenskapernas kommission underrättats om ansökan.

Risikoförebyggande åtgärder

Av ansökan från SW framgår följande i fråga om risikoförebyggande åtgärder:

- I syfte att minimera pollenspridning kommer utsättningen att omges av en tio meter bred skyddsbård bestående av omodifierad vitsenap (*Sinapis alba*), som kommer att sås så att den blommar samtidigt som vårrybsen
- Ett avstånd om minst 500 meter till närmaste odling av oljevaxter kommer att upprätthållas.

- Under odlingssäsongen kommer utsättningsplatsen regelbundet att inspekteras och all förekomst av spillrybs och närbesläktade korsblommiga arter (*Brassica*- och *Sinapis*-arter samt åkerrättika, *Raphanus raphanistrum*) som uppkommer inom ett avstånd av 50 meter från ytterkanten av skyddsårdarna kommer att förstöras före blomning med lämplig metod.
- För att minimera spridning av genetiskt modifierat frö i samband med sådd och skörd kommer följande åtgärder att vidtagas:
 - Såmaskinen som använts till sådden av det genetiskt modifierade fröet kommer att tömmas och rengöras på platsen. Överblivet genetiskt modifierat utsäde kommer att tas om hand för destruering.
 - Det genetiskt modifierade fröet kommer att tröskas på platsen med försöksskördetröska. Parceller som inte kommer att användas vidare i förädlingssyften kommer att slopingströskas, och det slojade fröet destrueras genom förbränning. Försöksskördetröskan rengörs på platsen. Skyddsårdarna runt utsättningen kommer att huggas ner efter avslutad blomning, men före det att mogna frön har bildats. Därefter bearbetas skyddsårdarna med tallriksredskap eller jordfräs.
- Genetiskt modifierat frö som skördas för vidare förädling kommer att etiketteras så att det klart framgår att det är frågan om genetiskt modifierade organismer, och när fröna inte längre behövs kommer de att förstöras.
- Spillfrö kommer att lämnas på markytan för att gro och när större delen av spillet har grott kommer ett par grunda stubbearbetningar att utföras. För att hindra långvarig gröningsvila kommer plöjning av utsättningsytan, och därmed djupare nedmyllning av spillfrön och överblivet växtmaterial såsom halm, att ske först under våren 1999. Därefter kommer marken åter att ingå i den normala växtföljden vilket innebär att de fyra efterföljande grödorna inte utgörs av oljeväxter.
- Försöksplatsen kommer att mätas in, anges på karta och kontrolleras beträffande förekomst av spillplantor under fyra år från skörd av försöket. Uppkomna spillplantor kommer att registreras och oskadliggöras före blomning genom lämplig metod.
- Om försöket måste avbrytas kommer växtmaterialet att förstöras genom kemisk bekämpning och mekanisk bearbetning. Platsen kommer att kontrolleras beträffande förekomst av spillplantor och uppkomna spillplantor kommer att bekämpas.

Tidigare försöksresultat

Enligt SW har erfarenhet från tidigare försök och odling i Kanada, England och Sverige av genetiskt modifierad rybs och raps inte påvisat några skillnader mellan genetiskt modifierade varianter och omodifierade sådana som skulle antyda att de aktuella genetiskt modifierade rybslinjerna skulle innebära någon risk för djur som äter rybsen. De aktuella linjerna av genetiskt modifierad rybs har inte tidigare provodlats i Sverige.

Skäl för beslutet

Enligt 6 § lagen (1994:900) om genetiskt modifierade organismer får avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer ske endast efter tillstånd enligt denna lag.

I 7 § nämnda lag stadgas att ett tillstånd får lämnas endast om den verksamhet som ansökan avser är godtagbar från miljö- och hälsoskyddssynpunkt och etiskt försvarbar.

Av 20 och 21 §§ förordningen (1994:901) om genetiskt modifierade organismer framgår att Jordbruksverket är tillståndsmyndighet för verksamhet av aktuell art.

Jordbruksverket gör följande bedömning ifråga om den aktuella ansökan om avsiktlig utsättning under 1998.

Den aktuella grödan, vårrybs, har med hjälp av genteknik tillförts gener för tolerans mot ogräsbekämpningsmedlet glufosinatammonium (herbicidtolerans). Herbicidtoleransen bedöms endast ge vårrybsen ett ökat överlevnadsvärde i miljöer där glufosinatammonium används, och bedöms sålunda sakna relevans för växtens överlevnad i naturen. Egenskapen bedöms inte heller medföra någon selektiv fördel vid eventuell överföring till med rybsen korsningsbara växter om inte glufosinatammonium används.

Någon risk för människors och djurs hälsa vid odling av den genetiskt modifierade vårrybsen bedöms inte föreligga då vårrybsen inte är avsedd att användas som föda eller foder, och eftersom rybsen, bortsett från herbicidtoleransen, bedöms vara likvärdig med motsvarande omodifierad rybs.

Med hänvisning till det ovan anförda och vad som i övrigt framkommit av utredningen i ärendet bedömer Jordbruksverket att utsättningen är godtagbar från miljö- och hälsoskyddssynpunkt, under förutsättning att hanteringen av försöksplatsen, den genetiskt modifierade vårrybsen och den omodifierade vitsenapen i skyddsårdan genomförs i enlighet med vad SW angett i ansökan och med iakttagande av nedan angivna villkor. Jordbruksverket anser vidare att utsättningen är etiskt försvarbar.

Beslut

Jordbruksverket beslutar att meddela SW tillstånd att under 1998 genomföra sökt avsiktlig utsättning av den aktuella genetiskt modifierade vårrybsen. Som villkor för tillståndet skall gälla att utsättningen och hanteringen i övrigt av den aktuella genetiskt modifierade vårrybsen och den omodifierade vitsenapen i skyddsårdan skall utföras i enlighet med vad SW angivit i ansökan, såvida annat inte framgår av nedan angivna villkor:

1. Utsättningsytan, vilken inkluderar en skyddsård om tio meter, skall mätas ut i förhållande till fasta punkter i landskapet så att den med lätthet kan återfinnas.
2. SW skall ge försöksutförarna noggranna skriftliga instruktioner för utsättningens utförande och skötsel, särskilt beträffande skörd och efterbehandling av utsättningsytan. En kopia av de skriftliga instruktionerna skall ha inkommit till Jordbruksverket innan utsättningen påbörjas.
3. Utöver att tömma och rengöra såmaskinen på plats efter sådd av genetiskt modifierade rybsfrön skall även påfyllningen av såmaskinen med sådana frön ske på platsen för sådd. Inom en vecka efter det att sådden slutförts, av såväl den genetiskt modifierade rybsen som den omodifierade vitsenapen i skyddsårdan, skall anmälan om detta ha inkommit till Jordbruksverket.
4. I den rapport som SW enligt villkor 8 nedan skall skicka in till Jordbruksverket skall registrering av eventuella spillplantor uppkomna i området för skyddsårdan dokumenteras och det skall klart framgå om dessa är arthybrider mellan den genetiskt modifierade rybsen och den vitsenap som används i skyddsårdan.
5. Utsättningsytan skall omedelbart efter skörd bearbetas grunt för att mylla ner drösade frön, för att stimulera frönas groning och för att göra fröna mindre lättåtkomliga för fåglar.

6. Vid all lagring av genetiskt modifierat frö, oavsett om fröet skall användas vidare eller destrueras, skall det genom märkning klart framgå att det är frågan om genetiskt modifierade organismer.
7. SW skall skriftligen informera den aktuella kommunen samt genom massmedia lokalt informera allmänheten om den planerade utsättningen. Det skall i denna information klart framgå i vilken kommun odlingen utförs. Kopior på den genomförda informationen skall ha inkommit till Jordbruksverket innan utsättningen påbörjas.
8. För utsättningens genomförande, från sådd till skörd, och den efterföljande hanteringen av såväl platsen för utsättningen som genetiskt modifierat växtmaterial som härrör från den genomförda utsättningen föreligger en rapporteringsskyldighet för SW gentemot Jordbruksverket. Rapporten skall ha inkommit till Jordbruksverket senast 31 december 1998. Rapporten skall innefatta:
 - vidtagna åtgärder och observationer gjorda i utsättningen 1998.
 - hanteringen av skördat genetiskt modifierat växtmaterial, vilket inkluderar vid skörden överblivet växtmaterial, växtmaterialrester från utförda analyser, lagerhållning, och all destruktion av genetiskt modifierat material som genomförts.
 - hanteringen av skyddsbård.
 - slutsatser som gjorts av SW avseende risker för människors och djurs hälsa samt miljön.

Dessutom skall SW senast den 31 december de efterföljande fyra åren rapportera till Jordbruksverket vad gäller registrering och destruktion av uppkomna spillplanter.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas genom skrivelse till länsrätten i Jönköpings län. Skrivelsen skall ställas till länsrätten men skickas eller lämnas till **Statens jordbruksverk, 551 82**

Jönköping. I skrivelsen skall anges vilket beslut som överklagas och den ändring i beslutet som begärs. Överklagandet skall ha kommit in till Jordbruksverket inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Detta ärende har avgjorts av generaldirektören efter föredragning av handläggaren Robert Andrén. I ärendets slutliga handläggning har även deltagit överdirektören Per-Göran Öjeheim, avdelningschefen Rolf Köhler, enhetschefen Evert Jonsson samt handläggarna Malin Ljungström, Jan Taipalensuu och Göran Öster.

Svante Englund

Robert Andrén

Övriga upplysningar

Utöver vad som anges i ovan angivna villkor får Jordbruksverket erinra om de aktsamhetskrav som föreskrivs i 4 § lagen (1994:900) om genetiskt modifierade organismer

och i 14-16 §§ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1995:45) om genetiskt modifierade växter.

Jordbruksverket vill därjämte framhålla att ett tillstånd av aktuellt slag inte innebär ett ställningstagande till en eventuell kommande ansökan om marknadsgodkännande.

Slutligen vill Jordbruksverket upplysa om att ett tillstånd av aktuellt slag får, enligt 11 § lagen om genetiskt modifierade organismer, återkallas om någon av de väsentliga förutsättningarna som förelåg när tillståndet meddelades inte längre föreligger eller om något krav som är av särskild betydelse inte har följts.

Kopia till

Gentekniknämnden

Naturvårdsverket

Kemikalieinspektionen

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Institutionen för växtbiologi

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Institutionen för växtförädling

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Institutionen för växtodlingslära

Lunds universitet, Avdelningen för teoretisk ekologi

Stockholms universitet, Enheten för populationsgenetik

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)

Naturskyddsföreningen (SNF)

Ekologiska Lantbrukarna